

BONES PRÀCTIQUES D'INNOVACIÓ DOCENT

1. Títol

Desenvolupament de la formació dual a la Universitat de Lleida

2. Universitat / Facultat

Universitat de Lleida

3. Equip de treball / Contacte

Ferran Badia – Vicerector de Planificació, Innovació i Empresa / fbadia@macs.udl.cat

Jorgina Roure

Josep Maria Vilalta

4. Resum

La preocupació de la Universitat de Lleida per l'ocupabilitat dels titulats ha generat una dinàmica permanent per a adaptar les metodologies formatives als requeriments d'una societat en canvi constant.

La formació dual, inèdita en el sistema universitari català, és una modalitat formativa consolidada en altres països de la Unió Europea que comporta una cooperació activa en la formació dels possibles ocupadors futurs. Des del curs 2012-2013, la UdL ha iniciat diverses iniciatives de formació dual en formació universitària, en els àmbits de l'educació, l'enginyeria i la gestió.

El seguiment d'aquestes experiències mostra un alt grau de satisfacció dels diferents actors implicats.

5. Desenvolupament

a. Introducció

En les darreres dues dècades, la preocupació de la societat per l'ocupabilitat dels titulats universitaris ha anat creixent de manera sostinguda, fins esdevenir actualment un dels elements centrals a l'hora de desenvolupar noves reformes en l'organització dels estudis universitaris.

Una universitat compromesa amb la societat ha de formar ciutadans que contribueixin al desenvolupar-la i fer-la progressar. La qualitat professional dels titulats comporta assolir un bon nivell competencial en l'àmbit del coneixement específic, acompanyat d'unes competències personals que completin la formació integral de la persona. Aquestes competències han de garantir la capacitat per a desenvolupar tot el potencial de coneixement i destresa adquirits durant la formació en els diferents entorns de treball i contextos en els quals s'haurà de moure al llarg de la vida professional. Cal, per tant, trobar metodologies formatives que permetin aquesta formació, adaptada a les necessitats actuals en societats altament competitives i canviants.

La formació dual optimitza la professionalització per a un accés directe a l'ocupació. Està pensada per a les titulacions de caire més professionalitzador, com són enginyeria, educació, dret, administració i direcció d'empreses i comunicació audiovisual, entre d'altres. La nostra convicció ens fa proposar la formació dual de qualitat basada principalment en la cooperació i coresponsabilitat dinàmica entre el món acadèmic i el món professional. La formació dual en el sistema universitari català es presenta com una altra via de formació, tant en modalitat presencial com en modalitat virtual, per a millorar l'ocupabilitat i el desenvolupament individual, incrementar l'adequació i la continuïtat entre les exigències del món professional i la formació inicial dels estudiants universitaris, i aconseguir una millor eficiència econòmica i integració social. En un escenari d'inestabilitat i complexitat de l'entorn professional i laboral, calen persones dotades de capacitats d'adaptació i predisposades a la mobilitat. El canvi d'organització del treball ha donat lloc a l'emergència del concepte *competència* com a objectiu de la formació. A més de les competències específiques de cada titulació, l'enfocament per competències requereix actuacions professionals que possibilitin la invenció de respostes en situacions noves o canviants, així com fer front a situacions evolutives constants. La formació dual permet respondre tant als objectius de qualificació com de professionalització, i consisteix en una pedagogia coherent que relaciona dos llocs de formació en un mateix projecte formatiu.

b. Objectius

Millorar l'ocupabilitat dels titulats de la UdL a través de programes de formació dual en graus i màsters.

Desenvolupar experiències de formació dual en educació universitària que ens permetin definir un model propi, adaptat al context universitari, legislatiu, social i econòmic de la realitat catalana.

Contribuir al desenvolupament econòmic, social i cultural del territori, a través de la coresponsabilitat de tots els actors en la formació dels titulats universitaris.

c. Metodologia

Al llarg dels darrers anys s'han anat implementant diferents programes de formació dual a la UdL, dins un projecte de llarg termini, per a construir un model adaptat de formació dual i consolidar aquesta modalitat formativa de manera estable en l'oferta de titulacions.

El model desenvolupat es basa en uns principis bàsics que permeten definir un marc general dins el qual cada formació troba el seu encaix. Aquest principis són els següents:

- Guiatge del procés, o sigui que cal fer-ne una planificació i un seguiment.
- Reconeixement d'un temps únic de formació, que significa trobar una integració dels aprenentatges adquirits en l'entorn acadèmic i en el professional.
- Doble tutoria, que garanteix la necessària cooperació entre els actors i l'acompanyament de l'estudiant al llarg del seu procés formatiu.
- Contracte de treball, de manera que l'estudiant esdevé un treballador en formació.
- Reconeixement formal de la formació mitjançant el corresponent títol dels estudis cursats.

El model proposat es basa, sobretot, en el model francès de formació en alternança amb contracte de treball (*alternance sous contrat travail*) del qual es tenia un bon coneixement.

Sota aquests principis, en el curs 2012-2013 es va iniciar a la UdL el primer ensenyament en formació dual, que va ser el grau en educació primària. En el cas d'aquest grau, la part professional s'ha desenvolupat en associació amb els Serveis Territorials de Lleida del Departament d'Ensenyament, amb els quals es va començar a treballar des de l'any 2010 per tal de dissenyar tot el procés formatiu als centres educatius de la demarcació. Durant els tres primers cursos del grau, els estudiants que accedeixen a la modalitat (60 per curs) dediquen tres dies a la setmana a assistir a les activitats formatives presencials a la Facultat d'Educació, Psicologia i Treball Social. Els altres dies passen la jornada en un centre educatiu, on han de dur a terme un pla de treball, acordat amb el centre i el Departament d'Ensenyament, orientat

a formar-se i a adquirir competències. Totes aquestes activitats són tutoritzades i avaluades. Al llarg dels tres cursos, passen cada curs per una escola diferent, de manera que en el primer curs assisteixen a escoles de la ciutat de Lleida, en el segon curs van a escoles rurals i en el tercer, a escoles de gran diversitat. El darrer curs té com a objectiu preparar-los la inserció a la professió i poden anar a qualsevol modalitat de centre escolar.

Posteriorment s'han iniciat dos màsters reglats de l'Escola Politècnica Superior: el màster en enginyeria informàtica i el màster en enginyeria industrial. En tots dos casos, els estudiants que hi participen gaudeixen d'un contracte de treball amb una empresa, on desenvolupen el seu projecte formatiu particular. Cada projecte és definit prèviament entre l'empresa i l'Escola; així es garanteix que els permetrà la formació i també cobrir l'adquisició de les competències necessàries. En aquests casos, l'alternança entre empresa i universitat es fa treballant en els projectes formatius a l'empresa durant el matí i assistint a les classes a la tarda. Totes les activitats a l'empresa són supervisades per una doble tutoria, amb un tutor acadèmic i un altre a l'empresa, i finalment avaluades.

En l'àmbit de la formació contínua, el Centre de Formació Contínua ofereix el màster en direcció d'operacions i distribució. En aquest cas, el màster només es pot seguir en modalitat dual. També s'ofereix el màster en direcció de recursos humans i desenvolupament de competències.

En tots aquests darrers casos en els quals la relació entre els estudiants i les empreses és mitjançant contracte de treball, es requereix un treball sostingut amb les empreses per a fer-les coresponsables de la formació dels estudiants.

d. Avaluació i resultats

Atès que es tracta d'una experiència molt recent, cal esperar més temps per a poder fer una valoració completa dels resultats, sobretot dels que fan referència a la inserció i la valoració dels futurs ocupadors. Els resultats derivats del seguiment que es fa en les diferents formacions implementades, així com la informació que es recull mitjançant trobades periòdiques amb els diferents actors implicats, constata la satisfacció dels diferents actors amb la metodologia

e. Impacte / Sostenibilitat

La introducció de la modalitat dual representa un canvi cultural en el rol que poden adoptar les empreses com a responsables de la formació dels futurs professionals. D'una banda, l'empresa assumeix una major responsabilitat respecte a la formació dels estudiants, fet que al mateix temps provoca una reflexió permanent respecte a què i a com es treballa dins l'empresa; d'altra banda, té un impacte a les aules, on els estudiants aporten les experiències viscudes a les empreses.

Respecte a la sostenibilitat del projecte, destacaríem dos aspectes. En primer lloc, aquesta depèn molt de la capacitat i disponibilitat de les empreses a involucrar-s'hi i a dedicar-hi els recursos pertinents; en aquest sentit, un marc legislatiu adient podria afavorir l'estabilitat del model. En segon lloc, la complexitat organitzativa i de relacions obliga la universitat a dedicar recursos addicionals als que requereixen altres modalitats.

f. Línies futures / Noves oportunitats

Consolidar les experiències iniciades i encetar-ne de noves en els àmbits de formació més de professionalització i en els que trobem un sector empresarial amb voluntat de participar-hi i dedicar-hi els recursos necessaris.

Els propers programes que s'iniciaran són el màster en enginyeria agronòmica, previst per al 2017.

g. Conclusió

La modalitat dual és una de les estratègies adoptades per la UdL per a millorar l'ocupabilitat dels seus titulats. Les titulacions ofertes actualment en aquesta modalitat estan tenint una bona acollida, tant per part de l'estudiantat com per part de les empreses i institucions participants. El seguiment d'aquestes titulacions ens permet anar millorant el model adoptat, que pot ser acollit per altres institucions interessades.

6. Referències bibliogràfiques

ASSOCIACIÓ CATALANA D'UNIVERSITATS PÚBLIQUES. (2014). *Promoció i desenvolupament de la formació dual en el sistema universitari català*. Informe.

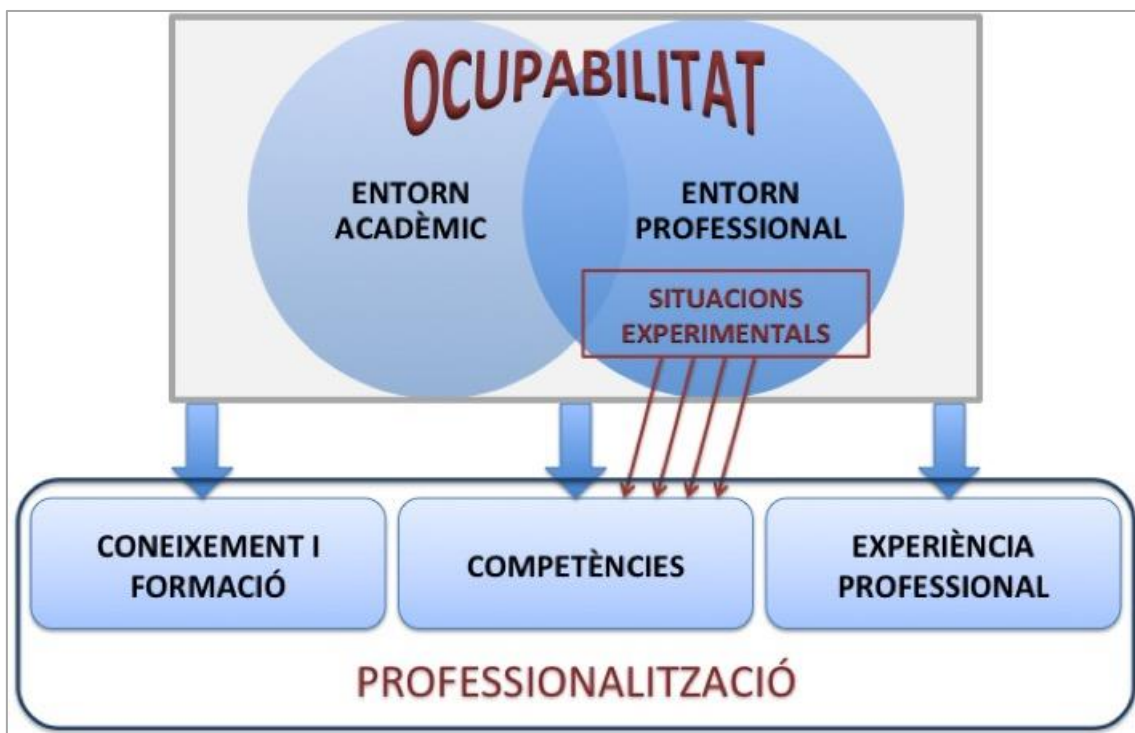
DIETRICH, A.; WEPPE, X. (2010). «*Les frontières entre théorie et pratique dans les dispositifs d'enseignement en apprentissage*». *Management et Avenir*, 40 (10).

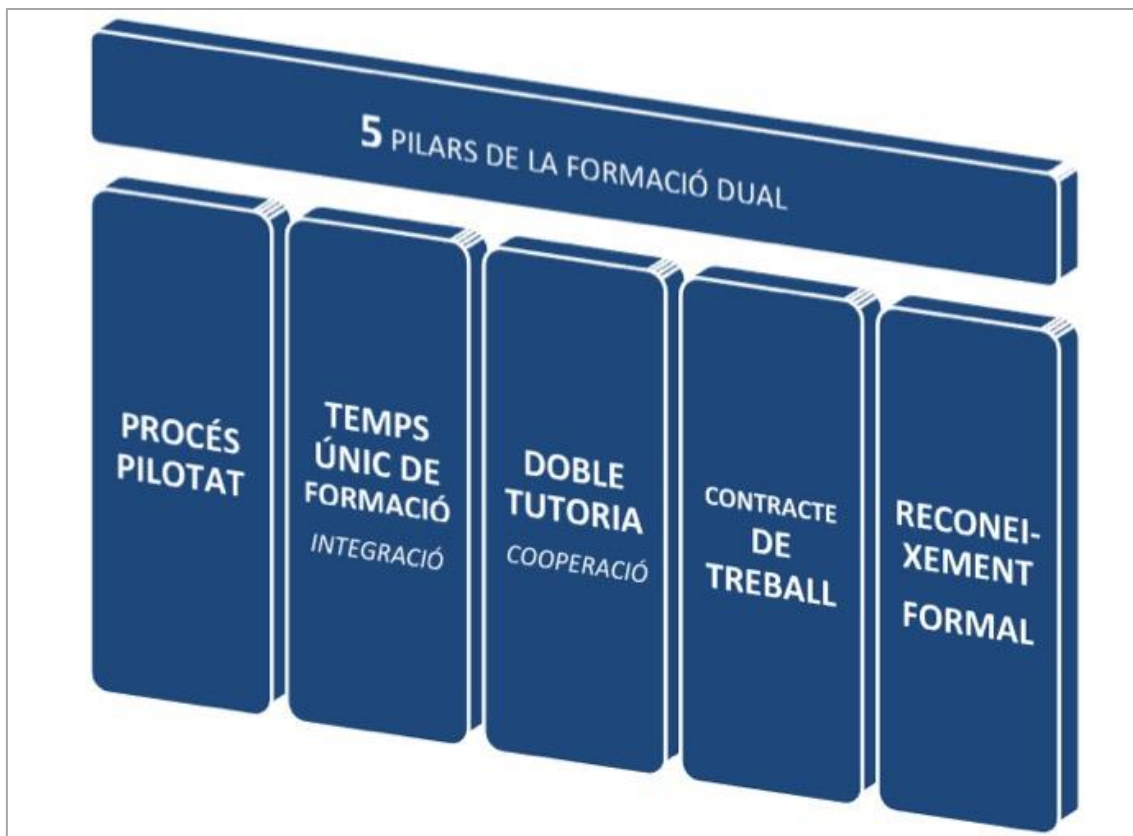
GEAY, A. (1998). *L'école de l'alternance*. París: l'Harmattan.

ROURE-NIUBÓ, J. (2011). «*Les dispositifs de professionnalisation par alternance sous contrat de travail: vers quelles transformations des pratiques pédagogiques dans l'enseignement supérieur? L'exemple de l'apprentissage en France*». Tesi doctoral. Universitat de Lleida.

SAUVAGE, F. (2000). «*Former des cadres par l'apprentissage. Pour une approche en termes de construction et d'évaluation de compétences*». Tesi doctoral. Universitat de Lilla 1.

7. Imatges de l'experiència

PROFESSIONALITZACIÓ	UNIVERSITAT – EMPRESA	MOTIVACIÓ
<ul style="list-style-type: none"> • Adquisició competències • Vocació professional • Capacitat emprenedora • Apropament al mercat de treball	<ul style="list-style-type: none"> • Adaptació curricular i de ritmes • Millor integració al món professional • Facilita altres formes de col·laboració • Innovació	<ul style="list-style-type: none"> • Nous actors i rols professionals • Aprenentatge des de la praxis • Formació contínua dels actors